

Pedagogisch Beleidsplan GASTOUDERBUREAU BIBALOE

INHOUDSOPGAVE

1. VOORWOORD	3
2. UITGANGSPUNT	4
3. SELECTIE EN DESKUNDIGHEID	5
3.1 Selectie gastouders	5
3.2 Deskundigheid gastouders	6
3.3 Jaarlijkse toetsing.....	6
4. PEDAGOGISCHE VISIE VAN GOB BIBALOE.....	7
4.1 Visie op opvoeding	7
4.2 Visie op gastouderopvang	8
5. DE ROL VAN GOB BIBALOE BIJ DE VERZORGING/ OPVOEDING.....	9
6. DE PEDAGOGISCHE DOELSTELLING.....	10
6.1 Emotionele veiligheid.....	10
6.2 Persoonlijke competentie.....	14
6.3 Sociale competentie	17
6.4 Overdracht van normen en waarden	19
7. DE INRICHTING VAN DE OMGEVING.....	22
7.1 De binnenruimte	22
7.2 De buitenruimte	22
8. DAGPROGRAMMA EN ACTIVITEITEN.....	23
8.1 Dagplanning en ritme.....	23
8.2 Activiteiten	23
9. SAMENWERKING VRAAG- EN GASTOUDERS	24
9.1. Wenperiode	24
9.2 Communicatie.....	24
9.3. Privacy.....	24
10. KINDERMISHANDELING.....	25

1. Voorwoord

Kinderopvang is een kwestie van vertrouwen. Ouders moeten de zekerheid hebben dat er ook tijdens hun afwezigheid op een veilige en verantwoorde wijze voor hun kinderen wordt gezorgd. Gastouderbureau BIBALOE heeft goed persoonlijk contact met de vraagouders en met de gastouders hoog in het vaandel staan. Hierdoor kunnen wij goede ondersteuning geven op pedagogische gebied, administratief gebied maar ook bij het aanvragen van de kinderopvangtoeslag.

Met de Wet Kinderopvang die per januari 2010 is ingegaan worden diverse kwaliteitseisen gesteld aan de gastouderopvang. Een van deze kwaliteitseisen is dat ieder gastouderbureau een pedagogisch beleidsplan heeft, waar ouders/verzorgers op terug kunnen vallen als het gaat om de uitgangspunten en de werkwijze die worden gehanteerd bij de omgang met kinderen en bij de opvoeding.

Gastouderbureau BIBALOE vindt het belangrijk dat kinderen in een sfeer van geborgenheid, veiligheid en vertrouwen worden opgevangen. Zo kunnen de kinderen zich ontwikkelen naar zelfstandigheid en (keuze)vrijheid. Dit wordt gedaan met aandacht voor ieder kind en in een goede relatie met de ouders.

In dit Pedagogisch beleidsplan kunt u lezen hoe wij werken en op welke manier wij streven naar hoge kwaliteit. Dat is ons werk, zorgen voor goede en verantwoorde opvang zodat ouders zich met een gerust hart kunnen bezig houden met hun studie of werk.

Gastouderopvang sluit goed aan bij de behoefte van werkende ouders. Deze vorm van kinderopvang is flexibel: ouders kunnen het aantal uren afnemen waar zij daadwerkelijk behoefte aan hebben.

De voordelen van gastouderopvang kenmerkt zich door:

- Ø De huiselijke sfeer waarin de opvang plaats vindt.
- Ø De flexibiliteit die geboden kan worden, in overleg met de gastouders kunnen afspraken gemaakt worden over de opvangtijden, eten en drinken, slapen etc.
- Ø Een vast persoon die het kind verzorgt.
- Ø De vraagouder kiest zelf een gastouder.

2. Uitgangspunt

Gastouderbureau BIBALOE treedt op als bemiddelaar tussen ouders/verzorgers die kinderopvang zoeken; de vraagouders/ verzorgers en de ouders die kinderen willen opvangen; de gastouders.

De gastouders verzorgen opvang aan maximaal 6 kinderen in de leeftijd van 6 weken tot 13 jaar. Er worden maximaal 5 kinderen jonger dan 4 jaar opgevangen (incl. eigen kinderen), waarvan 4 van 0 en 1 jaar, waarvan maximaal 2 van 0 jaar. Eigen kinderen tot 10 jaar tellen mee.

Deze opvang vindt plaats op het woonadres van de gastouder of in het huis van de vraagouders/verzorgers.

Gastouderopvang vormt een afspiegeling van de maatschappij. Ieder met een eigen achtergrond, eigen ideeën over opvoeding en eigen manier van omgaan met anderen. Het gastouderbureau wil recht doen aan die diversiteit van mensen en beschouwt mensen, hoe verschillend ook, als gelijkwaardig. Vraag- en gastouders dienen elkaar met respect te behandelen.

Bij het bemiddelen voor vraag- en gastouders wordt gekeken naar de achtergrond, cultuur en sociale omgeving van de vraagouders. De wens van de ouders is erg belangrijk om een goede koppeling te maken. Het kind staat hierbij centraal.

Gastouderbureau Bibaloe informeert de vraagouders over de inhoud van het pedagogisch beleidsplan. Het pedagogisch beleidsplan wordt tevens volledig op de website www.gastouderbureaubibaloe.nl geplaatst.

De opvangadressen moeten voldoen aan de eisen van de GGD. Er wordt daarvoor een risico-inventarisatie gemaakt die jaarlijks wordt bijgehouden en getoetst door Gastouderbureau Bibaloe.

Ieder adres moet beschikken over voldoende speel- en slaapruidten, afgestemd op het aantal kinderen en de leeftijd van de kinderen. Voor kinderen onder de 1,5 jaar moet een aparte slaapkamer aanwezig zijn waar in alle rust geslapen kan worden. Voor de overige kinderen moet er een mogelijkheid zijn om even tot rust te komen als zij daar behoefte aan hebben.

De gastouders moeten de mogelijkheid bieden om met de kinderen naar buiten te gaan. Dat kan de eigen tuin zijn of achter het huis of in de buurt waar een speeltuintje aanwezig is. Een en ander afhankelijk van het aantal kinderen en de leeftijden van die kinderen. Ook deze buitenruimte zal worden getoetst aan de risico-inventarisatie.

De woningen van de gastouders moeten zijn voorzien van voldoende en goed functionerende rookmelders conform het vigerende bouwbesluit. Dit wordt jaarlijks gecontroleerd tijdens de risico-inventarisatie controle.

3. Selectie en deskundigheid

Gastouderopvang werd ten onrechte lange tijd onderschat. Het werken als gastouder is zeker geen vrijblijvende zaak maar brengt veel verantwoordelijkheden met zich mee. Ouders moeten er zeker van kunnen zijn dat hun kind in goede handen is, tijdens hun afwezigheid. Vraagouders moeten er tevens van op aan kunnen dat hun kind(eren) op de afgesproken dagen opgevangen worden.

De gastouder heeft veel invloed op de ontwikkeling en opvoeding van kinderen. De kwaliteit van de opvang hangt daarom voor het grootste gedeelte van de gastouder af. Dit betekent een heel grote verantwoordelijkheid.

3.1. Selectie gastouders

Vanaf januari 2010 zijn de regels en eisen ten aanzien van de gastouderopvang aangescherpt.

Al onze gastouders zijn uitgebreid gescreend middels onderstaande lijst. Met grote zorgvuldigheid zoeken wij dan ook de juiste gastouder.

Tevens vindt de intake bij de gastouder thuis plaats zodat de bemiddelingsmedewerker een volledige indruk krijgt van de gastouder.

De criteria waaraan wij toetsen zijn:

- De gastouder is ten minste 18 jaar.
- De gastouder heeft een pedagogische opleiding; zij bezit minimaal een diploma MBO-2 Helpende Zorg en Welzijn.
- De gastouder is lichamelijk en geestelijk gezond.
- De gastouder is bereid om deel te nemen aan aanvullende cursussen/bijeenkomsten. Deze worden door het gastouderbureau georganiseerd of aangeboden.
- De gastouder moet de Nederlandse taal goed kunnen spreken en verstaan.
- De gastouder heeft een aansprakelijkheidsverzekering voor particulieren afgesloten (WA particulier).
- De woning waarin het kind wordt opgevangen, is kindvriendelijk ingericht, hygiënisch en veilig.
- In de woning waar de opvang van kinderen plaatsvindt mag **nooit** gerookt worden.
- De gastouder beschikt over een kindvriendelijke houding en over vaardigheden die zijn vereist met het oog op de omgang met kinderen.
- De gastouder laat de kinderen nooit alleen of het toezicht aan anderen over.
- De gastouder is telefonisch altijd bereikbaar.
- De gastouder is regelmatig en gedurende een jaar beschikbaar om kinderen op te vangen.
- De gastouder is in het bezit van een verklaring omtrent het gedrag (VOG) bij de start van de opvang (Let op: wanneer de VOG nog niet in ons bezit is, kan de opvang niet starten!). Indien de opvang plaats vindt bij de gastouder thuis dienen alle volwassen huisgenoten ook in het bezit te zijn van een VOG.

3.2. Deskundigheid gastouders.

Van de gastouders wordt verwacht dat ze een waardevolle bijdrage wil leveren aan de opvoeding en ontwikkeling van kinderen. Hierbij is het van belang dat ze voldoende voorkennis, ervaring en affiniteit met kinderen heeft. Gastouderopvang is immers professionele opvang. Om in aanmerking te komen voor het gastouderschap dient de gastouder minimaal een opleiding op MBO niveau 2 (helpende zorg en welzijn) te hebben. Gastouderbureau BIBALOE heeft kwaliteit hoog in het vaandel staan. De gastouders kunnen hun deskundigheid verder ontwikkelen door de cursussen en themavonden bij te wonen. Hierbij kunt u denken aan de basiscursus en EHBO cursus. (verplicht) De gastouder dient de volgende kennis/vaardigheden te hebben of bereid zijn om zich hierin te verdiepen:

- Ø De rol van de gastouder.
- Ø De ontwikkelingsfases van kinderen van 0-12 jaar.
- Ø Besteed aandacht aan de vier competenties (emotionele veiligheid, persoonlijke competentie, sociale competentie en overdracht van normen en waarden).
- Ø Kan zich verplaatsen in het kind.
- Ø Heeft plezier in de omgang met kinderen.
- Ø Is zelfstandig en doortastend.
- Ø Bezit voldoende sociale en communicatieve vaardigheden.
- Ø Kan organiseren, regelen en zich flexibel kan opstellen.
- Ø Kan een kind warmte, gezelligheid en veiligheid bieden.
- Ø Gaat stimulerend in op de behoeften en de ontwikkeling van het kind.
- Ø Heeft respect voor de eigenheid van het kind en de vraagouder.
- Ø Is bereid tot samenwerking en overleg met de vraagouder/het gastouderbureau.
- Ø Staat open voor ondersteuning en begeleiding door het gastouderbureau.

Tijdens de screening, maar ook tijdens het proces om tot een juiste koppeling te komen, wordt er een groot beroep gedaan op de deskundigheid van de bemiddelingsmedewerkers. De bemiddelingsmedewerkers zijn daarom pedagogisch onderlegd, zij hebben o.a. een diploma MBO, SPW, PABO of Pedagogiek. Tevens hebben zij ruime ervaring in de kinderopvang. Immers, zij moeten de juiste ondersteuning en begeleiding kunnen bieden.

Goede opvang valt of staat bij heldere communicatie. Dit alles in het belang van het kind. Gastouders moeten open staan voor feedback van de vraagouder en deze feedback kunnen omzetten in actiepunten. Belangrijke zaken dienen te allen tijden vermeld te worden aan het gastouderbureau.

3.3. Jaarlijkse toetsing.

Gastouderbureau Bibaloe toetst op naleving van deze punten tijdens een jaarlijkse controle van de risico inventarisatie.

4. Pedagogische visie van Gastouderbureau BIBALOE

De belangrijkste factoren die een rol spelen bij de ontwikkeling van kinderen:

Kind = aanleg

De aangeboren aanleg bepaalt voor een deel de ontwikkeling van het kind. Bij de aanleg van het kind speelt erfelijkheid een grote rol.

Kind = omgeving

De ontwikkeling van een kind wordt ook gevormd door zijn omgeving. De belangrijkste omgevingfactoren zijn de directe opvoeders van het kind. De omgeving bestaat ook uit de woning, straat, wijk etc. waarin het kind opgroeit.

Kind = aanleg en omgeving

Zowel de aanleg als de omgeving van het kind beïnvloedt de ontwikkeling. Door de opvoeding kan de ontwikkeling van het kind worden gestimuleerd. Een kind wordt beïnvloed door de omgeving en beïnvloedt tevens zelf zijn omgeving. Opvoeding speelt een belangrijke rol bij het gedrag van het kind. Gedrag kan immers aangeleerd en afgeleerd worden.

4.1 Visie op opvoeding

Opvoeden. Eerst maar eens stilstaan bij de inhoudelijke betekenis van dit woord. Je vindt er 'voeden' in terug. Het gaat dan om de juiste voeding te verschaffen aan het kind om veilig, gezond en in balans op te groeien. Je kunt een kind voeden, door te observeren, aan te voelen wat het kind nodig heeft. Het is daarom van belang dat de gastouder, door veel te kijken naar kinderen, probeert in te schatten wat het kind nodig heeft. Zodat het kind in zijn behoefte zal worden voorzien. Interactie tussen ouder en kind is hierbij essentieel.

Vanuit onze visie heeft een kind een geborgen en liefdevolle omgeving nodig. Je veilig en vertrouwd voelen is een voorwaarde om de wereld te ontdekken en je goed te kunnen ontwikkelen.

Een omgeving waarin een kind, kind mag zijn, waarin zijn eigenheid gerespecteerd wordt en waarin hij serieus wordt genomen. Van daaruit kan een kind zich ontwikkelen tot een stabiele en zelfstandige volwassene.

4.2 Visie op gastouderopvang.

De ouders zijn de eerst verantwoordelijken in de opvoeding van het kind. Een kind dat bij de gastouder komt, maakt deel uit van meerdere opvoedingssituaties. Het kind heeft zo ook de gelegenheid om met meerdere personen te hechten, zowel met een volwassene als met kinderen. De sociale ontwikkeling loopt vaak voorspoediger omdat een kind al vroeg leert rekening te houden met andere kinderen. De opvoeding bij de gastouder is aanvullend op de opvoeding thuis.

Van de gastouder wordt verwacht dat ze een omgeving creëert waarin het kind zich optimaal kan ontwikkelen. De gastouder dient aandacht te besteden aan de verschillende ontwikkelingsgebieden. Het spel en de materialen zijn afgestemd op de leeftijd en het ontwikkelingsniveau van het kind. Ook de omgeving speelt een belangrijke rol en moet zo ingericht zijn dat het uitnodigt om te gaan spelen. Daarnaast is het van belang dat de gastouder de zelfstandigheid van het kind bevordert.

Als we de huidige ontwikkelingen binnen de kinderopvang zien dan lijkt de trend vooral om de dagen van jonge kinderen middels uitgebreide dagprogramma's en activiteiten te vullen. Dit allemaal in het belang van het kind en om de ontwikkelingskansen te vergroten. Echter, kinderen leren niet alleen maar door hen activiteiten aan te bieden via allerlei methodes maar leren vooral door mensen te imiteren en te kopiëren. Gastouderbureau BIBALOE is ervan overtuigd dat kinderen zelf de ruimte moeten krijgen om een invulling te geven aan hun dag. De juiste balans tussen inspanning en ontspanning is essentieel voor de ontwikkeling van kinderen. Ons motto is dan ook "*laat een kind even kind zijn*".

Gastouderopvang, kleinschalige opvang

Kinderen van 0 tot en met 4 jaar maken een enorme ontwikkeling door. De basis wordt dan gelegd. Gastouderopvang draagt bij aan een goede hechting tussen opvoeder en kind omdat er sprake is van een vaste opvoeder. Doordat er relatief weinig kinderen tegelijk worden opgevangen krijgen de kinderen de persoonlijke aandacht die zij nodig hebben. Gastouderopvang vindt plaats in een huiselijke omgeving en bootst de gezinssituatie het beste na. Binnen de gastouderopvang is er sprake van veel continuïteit. Er is een vaste gastouder en de opvanglocatie is hetzelfde. Gastouderopvang is maatwerk en speelt in op de behoeftes van het kind doordat er duidelijke communicatie plaats vindt tussen gastouder en vraagouder over de opvoeding en verzorging van het kind.

5. De rol van gastouderbureau BIBALOE bij de verzorging en opvoeding van kinderen.

Gastouderbureau BIBALOE streeft naar kwalitatief goede kinderopvang en bevordert dit door voorwaarden te scheppen die nodig zijn om de opvang bij de gastouder goed te laten verlopen.

Het gastouderbureau schept de volgende voorwaarden:

- De selectie van gastouders aan de hand van het Convenant Kinderopvang. Dit betreft met name punten zoals opvoedkundige kwaliteiten, motivatie, veiligheid en hygiëne etc.
- Het zorgvuldig tot stand brengen van een koppeling tussen vraagouders en gastouders.
- Het gastouderbureau heeft een maximaal aantal gast- en eigen kinderen per reguliere gastouder vastgesteld, namelijk zes kinderen waarvan maximaal twee kinderen beneden het jaar. Ook wordt er gekeken naar de ruimte van de woning en of er een aparte slaapruijnte aanwezig is.
- Het ondersteunen van gastouders en bevorderen van de deskundigheid door aanvullende cursussen aan te bieden.
- Ten behoeven van de kwaliteit wordt er jaarlijks een risico inventarisatie veiligheid en gezondheid afgenomen in de woning van de gastouder. De aanwezige risico's worden geïnventariseerd en waar nodig aanpassingen aangebracht. Het gastouderbureau stelt aan de hand van de verbeteringspunten een actieplan op.
- De gastouder is verantwoordelijk voor haar omgangswijze met het gastkind. Hiermee wordt de manier van verzorgen en opvoeden van het gastkind bedoeld.
- Tussen het gastouderbureau en de gastouders is geen werkgever- werknemer relatie. Gedurende de opvang zal voldaan dienen te worden aan de eisen die Gastouderbureau BIBALOE stelt. Wanneer blijkt dat de gastouder niet voldoet aan de eisen die het bureau stelt en na een gesprek geen verbetering optreedt kan gastouderbureau BIBALOE besluiten de gastouder uit te schrijven.
- Het gastouderbureau heeft een pedagogisch beleidsplan opgesteld; dit beleidsplan dient als uitgangspunt voor het gastouderschap.
- Het gastouderbureau is aangesloten bij de landelijke klachtencommissie.

6. De pedagogische doelstelling

Gastouderbureau BIBALOE besteedt aandacht aan de volgende vier competenties als pedagogische basisdoelen van de opvoeding van kinderen in gezin en gastouderopvang.

1. Emotionele veiligheid: een veilige basis, een thuis waar de kinderen zich kunnen ontspannen en zichzelf kunnen zijn.
2. Persoonlijke competentie: kinderen in staat stellen om allerlei soorten problemen adequaat aan te pakken en zich aan te passen aan veranderende omstandigheden.
3. Sociale competentie: het zich in een ander kunnen verplaatsen, communiceren, samenwerken en anderen helpen.
4. Overdracht van normen en waarden: kinderen moeten de kans krijgen om zich de waarden en normen, de cultuur, eigen te maken van de samenleving waarvan zij deel uitmaken.

Gastouderbureau BIBALOE heeft deze vier competenties uitgewerkt en de uitgangspunten toegelicht.

1. Emotionele veiligheid.

Om zich optimaal te kunnen ontwikkelen is het belangrijk dat een kind zich veilig en geborgen voelt. Dat is de basis voor een goede persoonlijkheidsontwikkeling. Opvang bij de gastouder thuis moet voor het kind een huiselijke sfeer met geborgenheid, veiligheid en vertrouwen bieden. Het kind moet voldoende aandacht en warmte krijgen. Er moet ruimte zijn voor individueel contact met het kind en de eigenheid van het kind moet gerespecteerd worden.. We streven naar een vertrouwensrelatie tussen gastouder en kind(eren).

Ouders zijn de primaire opvoeders van hun kind, onze gastouders delen de opvoedingsverantwoordelijkheden met hen. Het is in het belang van het kind dat de communicatie tussen gastouder en vraagouder goed verloopt. Er is dan ook een wisselwerking tussen ouders en gastouder met betrekking tot de ontwikkeling van het kind.

Hieraan wordt op de volgende manier invulling gegeven:

- Voor de opvang wordt bij voorkeur een vaste gastouder bemiddeld.
- Voorafgaand aan de opvang heeft er een kennismakingsgesprek en hebben eventuele proefbezoeken plaatsgevonden.
- Omgang met (indien mogelijke) andere aanwezige kinderen wordt bekeken.
- Opvang wordt geboden in huiselijke sfeer.
- Uitwisseling/overdracht van informatie van de opvang tussen ouder en gastouder.

Wij raden dan ook aan een heen-en-weer schrift te gebruiken, waarin de ouders alle belangrijke gegevens van het kind noteren en via een dagprogramma vermeld kan worden hoe de dag is verlopen en/of er bijzonderheden zijn geweest.

De volgende aspecten zijn van belang om de emotionele veiligheid bij kinderen te vergroten.

1: Sensitieve responsiviteit of emotionele steun:

De gastouder is gevoelig voor wat het kind bezig houdt. Ze neemt de signalen op van het

kind en reageert daarop. Ze laat merken dat ze het kind ziet, waardeert en rekening houdt met het kind en helpt als het nodig is. Ze gaat een dialoog aan met het kind. Wat ieder kind nodig heeft is steeds weer anders. Als gastouder leer je door je ervaring, steeds beter naar het kind te kijken en te luisteren. Voorbeelden die de emotionele veiligheid kunnen vergroten zijn:

*Je warm en hartelijk opstellen ten opzichte van het kind. Ze begroeten bij binnenkomst geeft al een welkom gevoel.

*Belangstelling tonen voor waar het kind mee bezig is hoe klein ze ook zijn. (omrollen van baby's, zelf lepel vasthouden, zelf een jas aantrekken, van de glijbaan durven enz.)

*Complimenten geven bij positief gedrag. Wat kun jij al goed de blokken in de kast doen of ik zie dat jij een andere kind helpt. Wat goed van je!

*Geven en ontvangen bij communiceren: De gastouder laat een kind uitpraten, luistert wat een kind te zeggen heeft, communicatie zonder woorden, rust en geduld hebben, positieve aandacht voor alle kinderen. Bijvoorbeeld: Een baby eerst aankijken voor je het oppakt en zeggen wat je gaat doen. Ik ga je een schone luier geven. Kom maar eens bij mij. Je wacht op reactie van de baby en gaat dan verder. "Nu ga ik je broek uit doen" en zo verder. Een glimlach naar een spelend kind, een complimentje als "wat heb jij mooie kleuren gebruikt!" i.p.v. "je moet wel binnen de lijntjes kleuren".

2: Respect voor autonomie.

Gastouders geven de kinderen gelegenheid om zelf oplossingen te vinden en keuzes te maken. Ze hanteren het dagprogramma flexibel. Bij individuele contact geven ze kinderen de leiding. Een kind is vanaf de geboorte competent en uniek en gericht op sociale contacten en relaties. Kinderen laten op hun eigen manier hun behoefte aan autonomie blijken. Ze zijn afhankelijk van de volwassene met betrekking tot de basisbehoeften. Naarmate ze ouder worden verschuift dat. Hierin speel je als gastouder een grote rol.

*Baby's zijn afhankelijk van de zorg van de gastouder. Je volgt de initiatieven van de baby en geeft het de ruimte. Bijvoorbeeld: Een baby heeft de behoefte om te rollen. Benoem wat je ziet naar de baby: Ik zie dat je wilt rollen. Wat knap van jou! Ik zal wat ruimte maken. Zorg er vervolgens voor dat de box niet te vol ligt of leg het op de grond op een kleed waar de baby alle ruimte heeft.

*Dreumes/Peuter: Op deze leeftijd willen kinderen veel dingen zelf doen. Tegelijkertijd zijn ze emotioneel ook nog sterk afhankelijk van de gastouder. Wanneer een kind zelf aan het spelen is en aan het ontdekken ben je als gastouder beschikbaar middels oogcontact. Doordat een kind dan merkt, ze ziet me, alles is veilig, kan een kind verder spelen en ontdekken.

*Naarmate het kind ouder wordt zal het kind een nieuwe vorm van afhankelijkheid ontdekken: van andere kinderen. Het leren samenspelen, rekening houden met een ander of soms geldt de wet van de sterkste. Hierbij hebben ze hulp nodig van de gastouder. Als gastouder kun je op de volgende manieren de autonomie van het kind respecteren:

*Aanpassen van het dagprogramma en dagelijkse routines. Voorbeeld: Geef een kind, wat moe uit school komt, de ruimte om te rusten i.p.v. een geplande activiteit of een dreumes wat heel veel behoefte heeft om te klimmen en te rennen een bewegingsspelletje of lekker naar buiten waar het zich kan uitleven i.p.v. een geplande tafelactiviteit. Je kijkt naar de behoefte van het kind.

*Gelegenheid geven om zelf problemen op te lossen. Voorbeeld: Laat je betrokkenheid zien maar neem niet alles uit handen. Een kind wat met een puzzel bezig is laat je eerst zelf deze oplossen en je geeft steun wanneer het nodig is.

*Zelf keuzes en plannen maken: Voorbeeld: Je kunt een kind tussen 2 activiteiten laten kiezen. De meeste jonge kinderen kunnen nog moeilijk meerdere keuzes overzien. Door niet teveel keuzes of mogelijkheden te bieden houdt het kind zelf de regie in handen. Dit vergroot zijn zelfstandigheid en gevoel van: "Ik mag zelf kiezen en ik kan dat"

*Volg het kind, geef het leiding en luister naar het kind. Voorbeeld: Tijdens gesprekjes luister je wat een kind te vertellen heeft en waak je ervoor niet zelf in te vullen voor het kind. Je stelt vragen en wacht rustig het antwoord af.

*Gelegenheid geven om te helpen: Voorbeeld: Kinderen vertonen spontaan hulpgedrag als je ze betreft bij de dagelijkse taken. Helpen bij klusjes zoals opruimen van speelgoed of als ze wat ouder zijn het bedenken van een activiteit. Zorg ervoor dat je bij jonge kinderen zo concreet mogelijk bent met het geven van een taakje. I.p.v. "we gaan alle speelgoed opruimen" vraag je: "Stop jij alle blokken in de bak" en geef daarbij het voorbeeld.

3: Structuren en grenzen stellen.

Om het gevoel van veiligheid bij kinderen te vergroten is het belangrijk om structuren en grenzen te stellen. Kinderen weten dan dat ze zich binnen de grenzen vrij kunnen bewegen. Heel jonge kinderen kunnen zichzelf nog niet reguleren of sturen. Zij zijn grotendeels aangewezen op hun opvoeders. Kinderen imiteren voor een groot deel van wat ze zien en ervaren. Voorspelbaarheid is hierbij heel belangrijk. Jonge kinderen hebben een kader nodig waarin ze zich kunnen ontwikkelen. Door structuren, grenzen en rituelen aan te bieden wordt dit kader voorspelbaar.

*Als gastouder kun je structuren en grenzen stellen door bijvoorbeeld: Alternatieven aan te bieden, rituelen te gebruiken, te vertellen wat het kind wel moet doen, af te leiden, te troosten, het goede voorbeeld te geven en een dagprogramma te hanteren.

4: Praten, uitleggen en luisteren:

Gastouders maken de wereld voor kinderen begrijpelijk door te praten, uit te leggen en naar de kinderen te luisteren. Jonge kinderen gebruiken weinig of eenvoudige taal. Ze communiceren met gebaren, gezichtsuitdrukkingen en geluid. Door communicatie met taal leren kinderen de wereld beter begrijpen. Zowel de wereld om hen heen, de mensen, dieren, planten en dingen, als hun binnenwereld, hun gedachten, wensen en gevoelens. Manieren van communiceren in taal die jonge kinderen helpen om zichzelf en anderen beter te begrijpen zijn:

* Verwoorden wat er feitelijk gebeurt: Als gastouder benoem je feitelijk wat er gebeurt. Bijvoorbeeld: Kijk, mama gaat weg, die gaat naar haar werk. De taal en wat het kind ziet ondersteunen elkaar. Een kind kan dan gaan terugpraten: 'Mama weg' of 'Mama werk'. Het is belangrijk om kinderen dan de gelegenheid te geven om te reageren.

*Verwoorden wat je gaat doen: Vooral bij baby's is het belangrijk dat ze de tijd krijgen om te snappen wat de gastouder bedoelt. Daarom benoemt de gastouder altijd eerst wat ze gaat doen, kijkt naar de reactie van het kind en handelt dan pas. Bijvoorbeeld: Ik ga

je een schone luier geven, ik doe eerst je broek uit. Als er oogcontact is en een baby reageert op de gastouder dan kun je vervolgens verder gaan.

*Kijken en verwoorden vanuit het perspectief van het kind: Als kinderen spelen is het heel belangrijk dat een gastouder eerst observeert waar de belangstelling van de kinderen ligt.

*Verwoorden van gevoelens van kinderen: Jonge kinderen zijn heel spontaan in hun emotioneel gedrag. Kinderen moeten nog leren hun gevoelens te verwoorden. De gastouder helpt het inzicht voor het kind te vergroten door gevoelens te verwoorden en uit te leggen.

Bijvoorbeeld: Een kind is erg verdrietig als zijn moeder weg gaat. De gastouder gaat naast het kind zitten en legt hem uit dat zijn moeder gaat werken en hem 's middags weer op komt halen. De gastouder zegt tegen het kind dat ze ziet dat hij tranen heeft en het helemaal niet erg is om verdrietig te zijn. Ze vraagt aan het kind of hij misschien zin heeft om een mooie tekening te maken voor zijn moeder.

De gastouder probeert de emoties van het kind te verwoorden en toont begrip. Ze biedt een activiteit aan waardoor hij op een positieve manier wordt afgeleid. Soms is een kind nog verdrietig en is het al voldoende om een kind even op schoot te nemen en de tijd te geven om verdrietig te zijn. Emotie mag er zijn.

*Vertellen en voorlezen van verhalen: Verhalen helpen kinderen om samen te praten over belangrijke ervaringen. Over vrienden zijn, dieren, vakantie, de dokter, ziek zijn, eten, het gezin e.d. Over alles wat jonge kinderen interesseert.

5. Begeleiden van interacties tussen de kinderen.

Binnen jouw groep op de opvang is het van belang om de kinderen een veilig gevoel te geven bij elkaar en om positieve relaties op te bouwen. Denk dan aan de volgende punten:

*Positieve aandacht voor alle kinderen: Jonge kinderen hebben een sterk gevoel voor sfeer. Samen is heel belangrijk voor ze. Goede relaties tussen alle betrokkenen. Als gastouder noem je alle kinderen bij naam. Iedereen is bijzonder. Als er een nieuw kind in de groep komt, wordt hier aandacht aan geschonken. Maar denk ook aan de volgende voorbeelden: het vieren van verjaardagen met elkaar, elkaars knutselwerkje bewonderen of een kind wat zijn/haar eigen schoenen heeft aangetrokken voor het eerst is een mooi moment op zowel het kind zelf, als de andere kinderen erbij te betrekken.

*Wij-gevoel en rituelen: Samen dingen doen geeft jonge kinderen een fijn gevoel van erbij horen. Voor jonge kinderen zijn dan vertrouwde gewoontes en rituelen van belang. De herkenning en samen doen scheidt vertrouwen. Bijvoorbeeld: Samen zingen en de bewegingen en gebaren die daarbij horen.

*Laten spelen in kleine groepjes en zorgen voor privacy: Jonge kinderen spelen in de regel tijdens het vrij spel met één of twee andere kinderen. Als ze aan tafel puzzelen of tekenen kunnen ze met z'n vieren of vijven spelen. Dan spelen ze niet zozeer samen maar vinden het fijn om "hun eigen ding te doen" in de nabijheid van de andere kinderen. Gastouders houden rekening met de verdeling van de kinderen over de ruimte en zorgen dat kinderen ook ongestoord alleen kunnen spelen. Baby's hebben ook een eigen plekje waar ze rustig kunnen spelen en ontdekken.

*Minimaliseren van de negatieve kanten van de groep: Kinderen kunnen ook last hebben van elkaar. In iedere opvang zijn kinderen die snel overweldigd raken door de veelheid

aan prikkels die de kinderen oproepen. Kinderen reageren daar allemaal anders op. Je hebt kinderen die zich dan terug trekken, kinderen die dominant gedrag vertonen naar anderen, of kinderen die heel emotioneel reageren. Als gastouder heb je oog voor de sociale relaties tussen de kinderen en voorkomt negatieve relatiepatronen. Ze laten op een warme, maar duidelijke manier weten wat wel en niet kan en geven suggesties voor positief samenspel.

*Optimaliseren van de positieve kanten van de groep: Een groep biedt jonge kinderen rijke mogelijkheden. Gastouders ondersteunen vriendschap tussen kinderen en stimuleren sociaal gedrag zoals elkaar helpen en troosten. Ze ondersteunen het samenspel en helpen conflicten tussen kinderen voorkomen. Baby's en tweejarigen hebben de nabijheid van de gastouder nodig. De liefdevolle en betrokken houding van de gastouder is dan heel belangrijk. De gastouder is er voor de kinderen, observeert liefdevol en dringt zich niet op. Als kinderen samen spelen kan de gastouder het spel verstoren dus let een gastouder er op dat ze dit niet doet. Een blik of een bemoediging is soms al voldoende voor kinderen om verder te gaan met hun spel.

2. Persoonlijke competenties.

Hiermee wordt bedoeld op brede persoonskenmerken zoals veerkracht, zelfstandigheid, zelfvertrouwen, flexibiliteit en creativiteit die kinderen in staat stellen om allerlei typen problemen adequaat aan te pakken en zich goed aan te passen aan veranderende omstandigheden. Ieder kind ontwikkelt zich in een eigen tempo. De gastouders houden rekening met de ontwikkelingsfase van het kind, zij spelen in op wat het kind kan en wil. Naast lichamelijke en persoonlijke verzorging van kinderen zijn veiligheid en geborgenheid de basis voor het zelfvertrouwen van kinderen en is uitdaging de basis voor zelfstandigheid.

Bij het aanbieden van activiteiten en materialen dient rekening gehouden te worden met de verschillende leeftijden maar ook met de ontwikkelingsfase waarin het kind zit. Tijdens het spel houdt de gastouder toezicht. Zij is degene die de grenzen aangeeft en ingrijpt als zij dat nodig acht. Gastouderbureau BIBALOE verwacht van de gastouders dat zij de nadruk leggen op belonen en niet op straffen.

Hoe ziet men dit terug in de praktijk:

- Ieder kind mag zich op zijn eigen manier en in zijn eigen tempo ontwikkelen.
- In samenspraak worden er richtinggevende regels opgesteld.
- De kinderen leren omgaan met andere kinderen.
- Positief gedrag belonen.
- Veiligheid binnen en buiten (wordt nader uitgewerkt in een risico- en gezondheidsinventarisatie) Hier op volgend wordt een actieplan gemaakt.

Wat hierbij van belang is:

- Zelfvertrouwen, zelfstandigheid en zelfredzaamheid van het kind.
- De keuze en het aanbod van speelgoed en activiteiten.
- De rol van de gastouder.

De gastouder maakt in de omgang met kinderen voortdurend gebruik van haar ervaring en kennis van de manier waarop kinderen leren en zich ontwikkelen. Ze sluiten aan bij de

belevingswereld van de kinderen.

Jonge kinderen hebben een aangeboren drang tot leren en ontdekken. Ze zijn nieuwsgierig en hebben een enorm doorzettingsvermogen. Kinderen leren met hun lijf (horen, zien, proeven, voelen), hoofd en hart vanuit een totale betrokkenheid, door uitproberen en onderzoeken.

Baby's zijn al op zoek naar de relatie tussen wat zij doen en wat er dan gebeurt.

Wanneer een baby een voorwerp pakt en deze op de grond gooit: hoort het kind een plofje. Het kind pakt vervolgens weer een voorwerp gooit het weer op de grond en hoort weer een plof. In zijn handelen is hij dus al bezig met "eerst" en "later". Dit is het eerste begrip van de relatie tussen oorzaak en gevolg. Kinderen denken door te doen en door met hun zintuigen waar te nemen wat er gebeurt. Een ouder kind gaat meer met zijn/haar hoofd denken. Een peuter zit bijvoorbeeld ergens mee. Het denkt daar over na en gaat in zijn/haar fantasiespel steeds dezelfde gebeurtenis uitspelen. Zoals dokterkje spelen na een ziekenhuisopname.

Voelend, handelend en spelend doen kinderen ervaring op met zwaartekracht, ruimte, verhoudingen, hoeveelheden en tellen. Kinderen herhalen dezelfde bewegingen met kleine variaties en kijken wat dat doet. Bijvoorbeeld steeds van de glijbaan glijden, op de billen, op de buik, met een voorwerp, uitvinden hoe je het snelst van de glijbaan af kan of juist afremmen met je schoenen. Dit doet een kind vanuit zijn eigen persoonlijke ontwikkeling. Wat voel ik daarbij? Wordt ik er blij, nieuwsgierig, boos of bang van.

Jonge kinderen onderzoeken ook de effecten van hun persoonlijk handelen op hun sociale omgeving. Zo heeft een baby van 6 maanden al door dat als hij lacht en geluidjes maakt, de gastouder daar op reageert. De baby zoekt dan al manieren om de aandacht vast te houden van de verzorger. Dreumesen ontdekken ook veel in hun omgang met andere kinderen. Bijvoorbeeld wat ze moeten doen als ze willen meespelen. Wat gebeurt er als ik speelgoed afpak? Wat gebeurt er als ik speelgoed geef. Jonge kinderen experimenteren ook met hun macht. Wanneer ik een ander duw, hoe wordt daar op gereageerd? Als ik een ander help, wat gebeurt er dan? Zo zijn kinderen voortdurend bezig met hun persoonlijke ontwikkeling.

*Spelend leren:

Spelen is een natuurlijke manier van kinderen om te leren en hun omgeving te verkennen. Door te spelen oefenen kinderen al hun persoonlijke, sociale, emotionele, cognitieve, morele en communicatieve vaardigheden die ze nodig hebben. De gastouder kan een kind uitdagen in zijn persoonlijke competenties door verschillende spelvormen aan te bieden.

*Bewegingsspel:

Hiertoe behoren alle vormen van bewegen die kinderen uit puur plezier vanzelf doen. Bijvoorbeeld: Het trappelen van de baby, slaan met hun handjes, het kruipen, vallen, opstaan en lopen. Dreumesen houden van springen, hard lopen, klimmen en peuters glijden, fietsen, klimmen en schommelen. Zo ontdekt ieder kind op zijn tempo en manier met beweging steeds een beetje verder te gaan. Een gastouder biedt activiteiten aan om een kind daarin uit te dagen.

*Fantasiespel of rollenspel:

Rond hun tweede jaar gaan kinderen doen alsof. In hun fantasie- of rollenspel kunnen kinderen, die klein en afhankelijk zijn, hun verlangens uitspelen om de baas te zijn en macht te hebben. Door gebeurtenissen die veel indruk hebben gemaakt na te spelen, krijgen ze er greep op. Bijvoorbeeld: de pop voeren, racen met de auto, een dier nadoen

en als een kind iets ouder is een ander kind betrekken in zijn rollenspel.

*Speel-leerspelletjes:

Dit zijn activiteiten waarbij de fijne motoriek, gevoel voor kleuren, vormen en voorstellingen wordt geoefend. Bijvoorbeeld puzzels, boekjes, duplo of lego en knutselmateriaal. Een kind ontdekt op zijn manier hoe iets werkt en voelt. Wat het resultaat is komt later als een kind ouder is. Voor hele jonge kinderen geldt, de ervaring leert hen iets over hoe zij er persoonlijk over denken.

*Exploratief en constructiespel:

Kinderen leren door te spelen en uitproberen met zand, water, plantjes, planken, takken, stenen, maar ook met blokken en dozen. Vanaf hun derde jaar gaan kinderen steeds meer bouwen met materialen maar op hele jonge leeftijd zijn kinderen al ook volop aan het onderzoeken met deze materialen door bijvoorbeeld het zand te voelen, door je handen te laten glijden, ergens in te stoppen en weer leeg te gooien.

*Kijken en imiteren:

Jonge kinderen kunnen helemaal opgaan in kijken. Naar wat er buiten te zien is, naar andere kinderen of de verzorger. Ze kijken intens om te begrijpen wat er gebeurt: Dit heet SNAPKIJKEN.

Op andere momenten doen ze na wat ze hebben gezien. Ze leren door te imiteren. Uit het imiteren laten kinderen merken dat ze elkaars bedoelingen snappen. Imiteren bijvoorbeeld in springen, rennen, woordjes zeggen.

Jonge kinderen kijken naar het gezicht van de verzorger om van haar gezicht te lezen wat ze vindt. Dit VRAAGKIJKEN is een belangrijke manier om van de verzorger te leren over de omgeving (veilig-onveilig) en over zichzelf (fout-goed). Het kind kan zo op afstand contact houden met de verzorger en zich veilig voelen.

*Leren door herhaling en rituelen:

Jonge kinderen moeten nog leren hoe de wereld in elkaar zit. Daarom hebben ze een combinatie nodig van een voorspelbare omgeving en ruimte om te ontdekken. Herhalingen maakt de wereld voorspelbaar en veilig. Daarom hebben jonge kinderen vaste gewoontes en rituelen nodig. Dan weten ze precies wat er gaat gebeuren. Sommige kinderen kunnen helemaal van slag raken als er iets in hun dag anders verloopt dan normaal. Bijvoorbeeld als er een liedje wat altijd gezongen wordt voor het eten niet gezongen wordt. Ze raken dan in de war, weten niet wat ze moeten doen of worden onhandelbaar.

*Eigen tempo en op eigen wijze:

Herhalen is ook belangrijk voor het ontstaan van automatische handelingen en verbindingen tussen gebieden in de hersenen. Voor gastouders (en andere verzorgers) kan het niet altijd duidelijk zijn waar een kind door geboeid is. Kinderen kunnen heel tevreden in de zandbak zitten. Slaan af en toe met een hun schepje op het zand, kijken wat rond, slaan opnieuw. Wat er in hen omgaat? Kinderen doen dingen omdat ze het leuk vinden en zijn minder gericht op het behalen van een resultaat ten opzichte van volwassenen. Er bestaan grote verschillen in hoe kinderen zich ontwikkelen. Sommige kinderen zijn al heel vlot met praten terwijl andere kinderen pas met drie jaar actief taal gaan gebruiken en zijn dan weer vlot in hun motorische ontwikkeling. Het is belangrijk dat kinderen zich in hun eigen tempo kunnen volgen. Dit schept vertrouwen en een gevoel van greep op de wereld.

*Meehelpen en leren door meedoen: Behalve spelen, 'werken' kinderen ook. Ze willen

graag helpen en 'zelf doen'. Ze helpen de gastouders met opruimen, eten klaar zetten en troosten van andere kinderen. Kinderen leren zichzelf te verzorgen. Bijvoorbeeld: De dreumesen leren naar de wc gaan en hun handjes te wassen samen met de gastouder. Peuters leren bijvoorbeeld hun boterham te smeren en drinken inschenken. Belangrijk is dat er ruimte en aandacht is om deze vaardigheden te leren en hier positief op in te spelen door complimenten te geven. Deze vaardigheden leren kinderen graag door met de gastouders mee te doen. Dit begint al vanaf hele jonge leeftijd. Door een baby steeds meer te laten oefenen met een lepeltje tijdens het eten bijvoorbeeld lukt dat na verloop van tijd met begeleiding van de gastouder steeds beter.

*Woorden geven aan ervaringen: Gastouders helpen de kinderen bij het ontdekken van hun omgeving en hun eigen binnenwereld. Gastouders doen dit door alles wat ze doen met de kinderen te begeleiden met taal. Ook als kinderen nauwelijks taal begrijpen en zelf niet praten, is taal erg belangrijk. Door met hen te praten leren ze taal. Door de taal leren de kinderen de wereld om zich heen beter kennen. Ook leren ze hun gedachten, emoties en gevoel beter kennen doordat de gastouders deze benoemen; er woorden aan geven. Een kind leert direct een verbinding te maken tussen een woord en een concrete handeling, ervaring of gevoel. Ook regels en gedragsaanwijzingen van de gastouder moeten concreet zijn. Bijvoorbeeld: De aanwijzing 'wees rustig' is voor een jong kind te abstract. 'je mag nu op je matje met de auto spelen', is een concreet advies wat te doen dat een kind begrijpt.

3. Sociale competenties.

Globaal betekent dit : Gelegenheid tot het ontwikkelen van sociale kennis en vaardigheden zoals het zich in een ander kunnen verplaatsen, communiceren, samenwerken, anderen helpen, conflicten voorkomen en oplossen en het ontwikkelen van de sociale verantwoordelijkheid. Belangrijk aspect is de omgang met andere kinderen en volwassenen. In de omgang met leeftijdsgenootjes en gastouder leert het kind de uitwerking van zijn gedrag op andere mensen kennen.

Het waarnemen van gevoelens van kinderen is belangrijk. Vanuit een pedagogische visie wordt het positief benaderen van kinderen gestimuleerd.

Ouders en gastouders wisselen zoals eerder vermeld, informatie uit over de opvang van het kind. Gastouderbureau BIBALOE kan hiernaast de ouders en gastouders adviseren bij eventuele vragen over opvang en opvoeding.

Hieraan wordt op de volgende manier invulling gegeven:

- De uitwisseling van informatie tussen thuis en de opvang gaat bij jonge kinderen via een heen-en-weer schrift.
- Telefonische contacten/evaluatiegesprekken
- De nieuwsbrief van gastouderbureau BIBALOE
- Bijeenkomsten voor gastouders.
- Huisbezoeken en jaarlijkse risico- en gezondheidsinventarisatie.

De kern van de sociale competentie:

De gastouder is de bron van veiligheid en vertrouwen voor het kind tijdens de opvang. Als kinderen zich geborgen, geaccepteerd en veilig voelen is dit ook een basis voor de sociale ontwikkeling. Baby's zijn in eerste instantie gericht op de contacten met hun

verzorger. Zodra kinderen groter worden, tonen ze grote belangstelling voor andere kinderen en gaan de contacten met elkaar een steeds belangrijker plaats innemen. Voor kinderen van 0 tot 4 jaar is de nabijheid van de gastouder nog erg belangrijk bij het ontdekken van de sociale vaardigheden. Tweejarigen spelen dan ook bij voorkeur in de nabijheid van de gastouder terwijl oudere kinderen steeds meer contact hebben met elkaar. Tijdens het spelen kijken kinderen regelmatig naar de gastouder. Ze willen weten of die er nog is en hen ziet. Als kinderen onzeker zijn kijken ze naar de gastouder: Is dit goed, stout of gevaarlijk? De gastouders blijven een veilig baken in het leven van de kinderen.

Kinderen leren samen spelen, rekening met elkaar houden, conflicten oplossen. Ze leren om samen plezier en grapjes te maken. Ze ontwikkelen vriendschap en voorkeuren voor bepaalde kinderen. Ze krijgen inzicht in sociale gevolgen van hun handelen. Ze snappen de consequenties en leren daarmee rekening te houden. Ze leren om anderen te helpen en om bij te dragen. Ze kennen basale morele regels als 'elkaar geen pijn doen' en weten ze toe te passen. Ze doen mee met feesten en vieringen. Ze hebben houvast aan gewoontes en rituelen voor goed gedrag. Bijvoorbeeld bij het afscheid nemen, rond het eten of om te verzoenen na een ruzie.

Gastouders zorgen in eerste plaats voor goede voorwaarden, zodat contacten tussen kinderen positief kunnen verlopen. De pedagogische middelen die hierbij een rol spelen zijn:

*Voorwaarden scheppen:

- Inrichting van de ruimte zodat kinderen elkaar niet hinderen. Bijvoorbeeld door hoekjes te creëren waar kinderen samen kunnen spelen met bepaalde materialen, waar ze rustig alleen kunnen spelen, waar rust is en waar activiteit is. Denk aan: Knutselen en puzzelen aan tafel of bouwen met blokken op een kleed en spelen met de auto's op een kleed of in een hoekje van de kamer. -Dagritme en groepssamenstelling, zodat kinderen vrienden kunnen maken en speelkameraadjes vinden die hen uitdagen. Grotere kinderen die bijvoorbeeld jongere kinderen helpen.

-Observeren hoe kinderen in hun vel zitten, vriendschap en negatieve patronen tussen de kinderen. Gastouders hebben oog voor positieve en negatieve invloeden van kinderen op elkaar. Zo kunnen ze bijsturen en plannen maken.

*Aansluiten bij het spontane leren:

-Spontaan contact en spelen. Kijken hoe de kinderen op elkaar reageren en wat ze samen doen. Oog hebben voor het non-verbale contact tussen kinderen.

-Spontane neiging om elkaar te imiteren.

-Rituelen en plezier in samen zijn en dingen doen.

-Plezier in helpen, meedoen en erbij horen.

Denk hieraan bijvoorbeeld aan de manier van contact maken door aanraken en lachjes; imiteren, rituelen, spelvormen, kijken, praten en geluidjes maken.

-Samen praten, taal gebruiken. Geven van uitleg en woorden voor emoties en bedoelingen.

*Kansen zien en grijpen. Tijdens verzorgactiviteiten als de lunch, naar de wc gaan, afscheid nemen of opruimen. Tijdens het spelen binnen of buiten, bij bewegingsspel, bij fantasiespel of tijdens een conflict.

*Kansen creëren. Met kinderen rituelen ontwikkelen, verhalen vertellen en uitspelen in fantasiespel, samen dansen of muziek maken, samen werken aan beeldende expressie.

Kinderen een steuntje geven waardoor ze met een beetje hulp een stapje verder kunnen tijdens het meespelen of kinderen laten meehelpen met taakjes.

*Stimulerende communicatie: verwoorden van emoties, uitleggen, bemiddelen bij conflicten, aanwijzingen geven en regels verwoorden.

4. Overdracht van normen en waarden.

Kinderen moeten de kans krijgen om zich de waarden en normen, de cultuur, etc eigen te maken van de samenleving waarvan zij deel uit maken. Een gastouder heeft hierbij een voorbeeldrol.

Een kind wordt gevormd door de omgang met volwassenen en andere kinderen. Kinderen leren waarden en normen in de relatie, communicatie en interactie tussen kinderen onderling en tussen kinderen en volwassenen.

Waarden geven uitdrukking aan de betekenis die mensen hechten aan bepaalde gedragingen of gebeurtenissen. Het zijn ideeën of opvattingen die aangeven hoe belangrijk mensen iets vinden.

Een gastouder verzorgt gastkinderen een (groot) gedeelte van de week. Hierdoor draagt ze de verantwoordelijkheid over de waarden en normen die overeenkomen met die van de ouders. Het is dan ook van belang dat de gastouders en ouders communiceren over wat de wensen zijn in de opvoeding en voedingsaangelegenheden, omgang en regels met betrekking tot elkaar en de kinderen. Kinderen leren spelenderwijs om op een respectabele manier met elkaar om te gaan. In haar handelen en houding brengt een gastouder waarden en normen over op de kinderen.

In praktijk zal de gastouder:

- kinderen leren respect te hebben voor elkaar. Respect dwing je niet af maar laat je zien in de omgang met elkaar.
- kinderen accepteren zoals ze zijn. Ieder kind is uniek en daardoor verschillend. (gesloten, druk, verlegen)
- kinderen op hun gemak stellen. Dit geeft kinderen een gevoel van veiligheid, vertrouwen en geborgenheid wat van belang is voor hun ontwikkeling.
- kinderen de ruimte geven om zich te ontplooien (emotioneel, creatief, motorisch, cognitief)
- het kind op een positieve manier stimuleren door complimentjes en uitleg te geven over zijn gedrag
- structuur bieden aan het kind via dagindeling en het stellen van regels en grenzen. Biedt kinderen veiligheid, op die manier weten ze waar ze aan toe zijn. Ieder kind is uniek. Ieder kind wordt in zijn of haar unieke zijn gerespecteerd. Daarom hanteren de gastouders een combinatie van structuur en flexibiliteit. Maar er is ook aandacht voor diversiteit binnen de opvang.

Kwetsbare kinderen: In iedere groep zitten kinderen die leiding geven en kinderen die gangmakers zijn; kinderen die hun gangetje gaan en kinderen die teruggetrokken of angstig zijn. Veel van het gedrag hangt vaak samen met factoren zoals het temperament van kinderen of de situatie en opvoeding thuis. Als gastouder heb je grote invloed op hoe je omgaat met eventueel probleemgedrag en hoe je daarbij een negatieve spiraal

kunt doorbreken. Naast het contact met ouders en bespreekbaar maken van het opvallende gedrag is de gastouder in staat om:

-Agressief gedrag bij kinderen te stoppen zonder zelf boos te worden. Ze ziet de verwarring van het kind, troost, geeft woorden aan het gedrag en benoemt het gewenste gedrag en geeft kinderen ruimte om met hun boosheid om te gaan. -

Teruggetrokken kinderen krijgen regelmatig positieve aandacht, ook als het kind hier weinig op reageert.

-Voorkomen van probleemgedrag: Hier is het van belang om goed naar het gedrag van het kind te blijven kijken. Zeker als dit gedrag langer speelt, is het duidelijk maken van het patroon belangrijk. Samen met de ouders wordt besproken hoe met dit gedrag om te gaan. Hoe eerder het patroon duidelijk wordt, hoe eerder kan worden ingegrepen. Bijvoorbeeld: Als een kind heel moe is en dan bijt, het kind een rustmoment/plekje aanbieden. Als een kind vaak wordt afgewezen en dan gaat slaan, kijken wat je hieraan kunt doen en dan andere acceptabele manieren aan kunt leren om met de afwijzing om te gaan.

Jongens en meisjes: Bij kinderen onder de vier jaar worden geen grote verschillen tussen de seksen gevonden. Veel meisjes houden evenveel van racen op fietsjes als jongens bijvoorbeeld en veel jongens zijn dol op verkleden en spelen met poppen. Vanaf drie jaar worden kinderen zich bewust van sekserollen. Opvoeding speelt ook een grote rol hoe kinderen hiermee omgaan. Voor de gastouders is het volgende belangrijk:- Bewustwording van eigen beelden en vooroordelen en ruimte voor verschillende soorten spel, waardoor alle kinderen, jongen of meisje, genoeg uitdaging en ruimte hebben in hun spel.

Culturele verschillen en identiteit: Kinderen komen uit verschillende gezinnen. Hierdoor hebben ze thuis andere gewoontes, taal, waarden en normen. Kinderen passen zich enerzijds aan als ze bij de gastouder zijn. Anderzijds kan het verschil voor sommige kinderen moeilijker overbrugbaar zijn. Met name bij oudere kinderen kan dit een rol spelen in hoe ze zichzelf en anderen zien. Gastouders letten op het volgende:

-Alle kinderen zijn welkom. Dit blijkt uit de inrichting van de ruimte, vieringen en bejegening van ouders en kinderen. -

Aandacht voor de rol van taalverschillen.

-Aandacht voor verschil in waarden en normen.

-Aandacht voor de eigen vooroordelen en beelden over kinderen en ouders.

-Gastouders leren de kinderen om op een positieve manier om te gaan met deze verschillen en overeenkomsten ook al zijn ze vanzelfsprekend. Als gastouder heb je ook een voorbeeldrol die van grote invloed is op de kinderen.

Kinderen met beperkingen: Ook kinderen met beperkingen zijn welkom. Bijvoorbeeld kinderen die slecht zien, horen of problemen hebben met het bewegingsapparaat of kinderen die extra zorg nodig hebben in verband met hun gezondheid zoals diabetes of allergieën.

Gastouders letten dan vooral op: Extra faciliteiten, aanpassingen in inrichting of dagritme die nodig zijn. Extra aandacht voor het samenspel met andere kinderen.

Sommige kinderen met een beperking hebben hierbij steun nodig.

Een gastouder beoordeeld samen met de ouders en andere zorgverleners of het kind de juiste opvoeding, zorg en aandacht voor de ontwikkeling binnen haar opvang kan bieden.

Met deze vier competenties heeft gastouderbureau BIBALOE de volgende uitgangspunten:

- Het opvangadres voldoet aan de kwaliteitsnormen.
- De opvang is aanvullend op de zorg en opvoeding thuis.
- De kinderen staan centraal.
- De opvang levert een bijdrage aan de ontwikkelingsmogelijkheden van het kind
- Ouders worden betrokken bij de opvang.

7 De inrichting van de omgeving

Via de inrichting van een ruimte kan een bijdrage worden geleverd aan een gevoel van veiligheid en geborgenheid. Tevens wordt het kind gestimuleerd om zich te ontwikkelen. Tijdens de opvang is de gehele voorziening te allen tijde rookvrij. Er mag niet gerookt worden in de aanwezigheid of nabijheid van de kinderen!

7.1 de binnenruimte

Het is van belang dat de woning voldoende uitdaging biedt voor het kind om spelenderwijs te leren en te ontdekken. Op die manier kan het kind zijn eigen spelmogelijkheden ontdekken. Gastouderbureau BIBALOE adviseert de gastouders om gebruik te maken van verschillende hoeken zodat kinderen kunnen kiezen waar en met welk speelgoed ze willen spelen. Denk hierbij aan een leeshoek, blokkenhoek, poppenhoek en een knutseltafel. Er moet voldoende loopruimte gecreëerd worden zodat kinderen zich vrij kunnen bewegen. Een kind moet 3,5 m² tot zijn beschikking hebben. Het is aan te raden om gebruik te maken van thema's en het speelgoed en de activiteiten op dit thema aan te sluiten. Speelgoed moet toegankelijk zijn voor kinderen en mag zo nu en dan veranderd worden.

Tevens moet er een aparte slaapkamer zijn waar de kinderen rustig kunnen slapen.

Middels de risico inventarisatie wordt de binnenruimte gescreend en gecontroleerd zodat de woning voldoet aan de eisen die de Wet Kinderopvang stelt. Hierbij gaat het vooral om de veiligheid en hygiëne van de woning en de tuin.

7.2 de buitenruimte

De meeste gastouders zullen over een buitenruimte beschikken. Echter is dit niet altijd het geval. Wanneer de gastouder geen buitenruimte ter beschikking heeft moet er gekeken worden naar de buitenspeelmogelijkheden die in de buurt van de woning te vinden zijn.

De buitenruimte moet veilig en overzichtelijk zijn zodat alle kinderen zichtbaar zijn.

Scherpe en gevaarlijke onderdelen moeten worden vervangen of weggehaald. Wanneer er mogelijkheden zijn is het prettig als de gastouder ook wat materialen aanschaft waar buiten mee gespeeld kan worden. Tevens moet de buitenruimte een stevig omheining hebben.

8 Dagprogramma en activiteiten

Kinderen hebben baat bij veel structuur en regelmaat. Dit biedt hen houvast en zekerheid en weten ze waar ze aan toe zijn en/of wat ze kunnen verwachten. Je veilig voelen is een voorwaarde om je te kunnen ontwikkelen.

8.1 dagplanning en ritme

Een dagplanning is een goed hulpmiddel om kinderen veiligheid, houvast en herkenbaarheid te bieden. Tevens biedt dit de gastouder ook een leidraad om een invulling aan haar dag te geven. Voor de ouders is het prettig dat zij op deze manier een indruk hebben van de dagbesteding van hun kind(eren). Gastouders kunnen hier hulpmiddelen voor gebruiken, denk hierbij aan een planbord/magnetenbord met plaatjes. Deze zijn gemakkelijk aan te schaffen en ze kunnen de kinderen d.m.v. plaatjes zien wat ze die dag allemaal gaan doen. (visualiseren)

Het is verstandig om samen met de vraagouders het ritme van hun kind(eren) te bespreken. Het biedt kinderen immers houvast wanneer ze op vaste tijden te eten en te drinken krijgen, hun middagslaapje doen etc.

8.2 activiteiten

Knutselen, voorlezen, liedjes zingen, naar de speeltuin gaan, zijn activiteiten die een gastouder zou kunnen ondernemen met haar gastkinderen. Het is belangrijk dat er wordt gezocht naar de juiste balans tussen inspanning en ontspanning, zelfstandig werken of samenwerken.

Het is echter niet de bedoeling dat de gastouder de kinderen de gehele dag voorziet van allerlei activiteiten. Kinderen moeten ook leren zichzelf te vermaken. Hiermee wordt de creativiteit van kinderen vergroot.

Kinderen beleven veel plezier met het werken aan thema's zoals herfst, winter, moederdag, sinterklaas enz. Voor ouders is het leuk om te zien wat hun kinderen bij de gastouder gemaakt hebben. Tevens worden er tijdens het knutselen tal van vaardigheden ontwikkeld zoals, schrijven, knippen, (fijne motoriek), taal (woordenschat wordt vergroot).

9. Samenwerking vraag- en gastouders

9.1 Wenperiode

Wanneer kinderen voor het eerste naar de gastouder gaan is dit een enorme verandering voor het kind. Om de overgang tussen gezinssituatie en opvangsituatie zo goed mogelijk te laten verlopen, adviseren wij om het kind met de gastouder te laten wennen. Het is verstandig om een kind een à twee keer een dagdeel bij de gastouder te brengen voordat de daadwerkelijke opvang ingaat.

Door het gastkind te laten wennen:

- kan het zich vertrouwd raken met de omgeving.
- kan zij zich vertrouwd raken met de gastouder en andersom.
- kunnen vraagouder en gastouder aan elkaar wennen.

Een goede wenperiode vormt de basis voor het verdere verloop van de opvang.

9.2. Communicatie

De inbreng van de eigen ouders/verzorgers is van grote betekenis. Een prettige relatie tussen de vraag- en gastouders die gebaseerd is op wederzijds vertrouwen, heeft een zeer positieve invloed op het kind. Met elkaar in gesprek gaan en blijven over de opvoeding van het gastkind is de basis om goede opvang te kunnen bieden. Tijdens de opvang worden er door het gastouderbureau momenten vastgelegd om te evalueren, deze vinden in ieder geval een keer per jaar plaats en na de proeftijd van zes weken. Tijdens het brengen en het halen van het kind is er vaak de mogelijkheid om praktische zaken/gebeurtenissen te bespreken en/of over te dragen.

Gastouderbureau BIBALOE adviseert ouders om gebruik te maken van een *heen-en-weer-schriftje*. Hierin worden allerlei gebeurtenissen genoteerd en worden de ouders op de hoogte gebracht van de ontwikkeling van hun kind. Goede afspraken zijn essentieel voor een goede samenwerking. Daarnaast is het van groot belang dat beide partijen open en eerlijk met elkaar communiceren.

Vraagouders/verzorgers hebben recht op volledige informatie over de wijze waarop de gastouders met hun kind omgaan.

9.3 Privacy

Respect voor elkaars mening, opvattingen, religie en cultuur is de basis voor een succesvolle en goede samenwerking. Beide partijen moeten zich in de gezamenlijke aanpak kunnen blijven vinden. Vraag- en gastouder horen en zien veel van elkaar. Het gastouderbureau verlangt van beide partijen, dat er zorgvuldig wordt omgegaan met privacygevoelige informatie.

Wanneer de gastouderopvang in het huis van de vraagouders plaats vindt is het van belang om duidelijke afspraken te maken over het gebruik van ruimtes, kasten etc. Zo wordt voorkomen dat de gastouder de privacy van de ouders aantast.

10. Kindermishandeling

Kindermishandeling staat voor 'niet goed handelen', handelingen verrichten waar het kind last van ondervindt. Voorbeelden hiervan zijn lichamelijke mishandeling, geen aandacht en genegenheid geven, kleineren of uitschelden. Een risicofactor is een kleine draagkracht ten opzichte van de grote draaglast. Ouders willen het beste voor hun kinderen maar zijn door omstandigheden niet altijd in staat de lasten te dragen. Dit kan in sommige gevallen leiden tot mis-handeling.

Als gastouder kun je de eerste aanzet tot hulpverlening zijn voor het kind. De gastouder doet dit door te vertellen aan de ouders wat zij bij het kind ziet. Het is belangrijk om objectief (zonder je mening te geven) te vertellen wat de gastouder ziet. De gastouder heeft bijvoorbeeld gezien dat het kind stil is en spreekt de ouder hierop aan door te zeggen: 'het valt me op dat ze erg stil is vandaag'. De gastouder laat in het midden wat zij verder denkt omdat zij de ouder niet wil afschrikken of vals wil beschuldigen. Hetzelfde kan gedaan worden als een kind blauwe plekken heeft: 'ik zie

blauwe plekken'. Het is van groot belang dat dit concreet gehouden wordt, zodat er bij een volgende keer op terug kan worden gekomen. Tegelijk laat de gastouder weten dat er goed voor het kind gezorgd wordt, de gastouder heeft immers gezien hoe het met het kind gaat.

Als de gastouder ondanks bovenstaande benadering mishandeling blijft vermoeden, kan zij contact opnemen met de bemiddelingsmedewerker van GOB BIBALOE.